

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

A Debreceni Protestáns Lap
könyvnyomdája Debrecen,
Nyomtató-utca 9. sz. A hova a
lap szétküldésére vonatkozó fel-
szólamlások küldendők. Minden-
nemű nyomdai munkákat felvál-
lalunk és jutányos áron végeztünk.

Megjelen hetenként egyszer szombaton, másfél lapon.

Előfizetési ár: egész évre 12 korona, félévre 6 korona.

Hirdetések jutányos áron közöltetnek.

Egyes száma ára 30 fillér.

A szerkesztőség és kiadóhivatal
Debrecen, Nyomtató-utca 9. sz.
A hova a lap szellemi és anyagi
ügyeire vonatkozó összes közle-
mények, kéziratok, előfizetési
és hirdetési díjak küldendők.

Dávidházy János püspökhelyettes imája

a július 7-iki rendkívüli egyházkerületi közgyűlés megnyitásakor.

Örömünk dicsősége, fájdalunk enyhítője,
életnek és halálnak szabados Ura, nagy Isten!
Akár a vidámságot szülő öröm, akár a keserü-
séget okozó fájdalom idején, az élet kedves
napjaiban vagy a halál megoszlást hirdető gyá-
szában egyedül csak Te vagy, kire tekinthetünk,
mert annak ajkán, a ki örül, Téged illet a di-
csérő ének s annak, a ki szenved, csak hozzád
bocsátott imádsága hozhat enyhületet. Te vagy
az, a ki által sokasulnak meg a mi napjaink;
de ugyancsak Te vagy az, a ki azt mondod
bölcs céljaid szerinti időben minden embernek
személyválogatás nélkül: Térjete a földbe, em-
bereknek fiai!

Ezen felemelő, de egyszersmind lesújtó
igazságok alatt állunk még most is, jó Atyánk,
míg először gyűlünk össze szent egyházad
ügye felett tanácskozni e házban azóta, hogy
sirba tettük a Te hű szolgálodat, egyházkerületünk
ősz püspökét, a kit habár nélkülöznünk kellett
is hosszas gyengélkedése miatt a közelebbi idő-

ben tanácskozásainkban, de tisztelő szívünknek
örömeire szolgált annak tudása, hogy a Mózes
által kimért emberi élet határát jóval túlhaladott
ősz pátriárkánk, templommá szentelt hajlékában
szent egyházad javáért, virágzásáért imádkozik.
De a Te utaid nem a mi utaink, a Te gondo-
lataid nem a mi gondolataink! Te ki határt
szabsz az ember életének, ősz püspökünk éle-
tének is kimutatád a véghatárt, melyet át nem
hágthatott.

Vedd kedvesen Atyánk tőlünk a róla való
megemlékezésünket s halld meg utána bocsá-
tott áldó sóhajunkat.

S közelebről légy velünk, mig itt egyhá-
zad ügye felett tanácsozunk s vezesd elménket
és szívünket, hogy elménk minden gondolata,
szívünk minden érzése csakis a Te anyaszent-
egyházad igaz javát keresse és munkálja.

Neked pedig a Te szent Fiaddal és a Szent-
lélekkel legyen örök dicsőség!

Amen.

Alea jacta est.

A legutolsó percig reménykedtünk abban, hogy a püspökválasztásra szervezkedő pártok vezetői együttes értekezleten közös jelöltben fognak megállapodni.

Mindenképen szükségünk lett volna erre. Falainkon kívül hatalmas ellenség vonul fel s lassan-lassan elszigetel bennünket. Falainkon belől pedig egyenletlenség jelentkezik s minden erőnkől megfoszt minket.

Gonosz dolog most egymás ellen táborba szállani és a tapasztalt vezetők ellen frontot fordítani.

És mégis szemébe kell néznünk ennek a gonosz dolognak is és az előttünk álló harcot meg kell harcolnunk becsülettel.

Négy jelöltünk van, a kik nagyobb pártokra támaszkodnak. Ezek közül az egy Dicsőfin kívül bármelyiket el lehetett volna fogadni. Dicsőfit is csak azért nem, mert sem a debreceni egyházban, melynek 16 éve lelkésze, sem a főjegyzői hivatalában, mint a püspök helyettese nem bizonyult sikeres kormányzónak és egyébként sem váltotta be a választásával hozzá fűződő jogos reményeket. Ő héber, arab, arám nyelvész, a szent nyelvek tudora, első sorban ezért egyenesen tanárnak való és nagy kár, hogy az akkor még szüköstanári javadalom miatt ott hagyta a főiskolát. Mindenképen azon kell működni, hogy régi katétrájára az egyetemi fakultásnak készülő theológiára visszatérhessen s igazi helyén érvényesülhessen.

Dávidházy mint legidősebb esperes az utóbbi időben gyűléseinken állandóan helyettesítette az elnökségben a püspököt s mind szavával, mind különösen megjelenésével rokonszenvet keltett.

Méltó is a püspöki székre, csak magas kora aggaszt. Ide s tova 30 éve, hogy nem volt élet-erős püspökünk s hogy e miatt repültünk csak mint félszárnyu madár. De legyen az, a mit a bölcs Isten rendel.

Eröss Lajos tapasztalt lelkész, tudós tanár, legszebb férfikorát éli, nem kitett párt ember, ha higgadtan tudnánk a vezetőkkel jó egyetértésben mérlegelni a helyzetet, őt kellene egyhangulag meghívni és megválasztani. S mi anélkül, hogy akár a Dávidházy János érdemes öregségét, akár a dr. Baltazár Dezső tetterős és sikerekben gazdag ifjúságát megakartuk volna csufolni, őtet óhajtottuk és kívántuk, mert úgy voltunk és vagyunk meggyőződve, hogy a jelen helyzetben vele lehet a kerületnek legnagyobb

nyeresége és az ő személyében a békés, sikeres kormányzás biztositéka.

Hangsúlyozzuk ezen meggyőződésünket most is, midőn a kocka már elvettetett s midőn a választás mozgalmi az egész vonalon megindultak.

Ennek jele az a kiáltvány is, melyet a többi pártok után az Eröss párt is kibocsátott. Ez a rokonszenves hangú kiáltvány, melyet az Eröss párt *egyházmegyénként szervezett választó bizottságának tagjai irták alá* — és ezek valóban alá is irták — a nyugodt méltóságos modorban tárgyalja a helyzetet és szól az Eröss személyével összefüggő dolgokról is.

Ezek között nem találtuk felemlítve Eröss Lajosnak itt Debrecenben az egyház és mindnyájunk érdekében vívott harcait és küzdelmeit. Tudjuk, hogy néhai Wolafkával is a hódító katholicismussal ő szállott itt szembe. Az is eléggé közismert dolog, a mit a debreceni egyháztársadalmi élet fellendítésére tervezett. A főgondnokkal az élén Debrecen város mivelt közönségének a bevonásával egyesület alakult volna azzal a céllal, hogy a helybeli nagy, de nehezen mozgó hivatalos egyházi gépezetnek segítségére legyen és az evangéliom a külvárosokban, kertészekben, tanyákon hirdettessék.

Mindebből a debreceni egyház ellenállása miatt nem lett semmi. Legfeljebb csak az, hogy Dicsőfi és társai *Liga* című cikksorozatban a főgondnokot, Erössst s másokat kipellengéreztek, megkisebbitették. És ezzel, hogy ez a bánásmóddal szemben Eröss Lajos és azok, a kik vele tartottak, a debreceni hivatalos egyház ellenzése dacára a Csapó-kertben és a Homok-kertben missiói pontokat létesítettek és ott évekig szolgáltak . . .

Ilyen ember Eröss Lajos. Méltó volna még akkor is elismerésünkre, ha kocka nem vettetett volna is a püspökségre és a nagy kerület jövődjére nézve.

Mert ez a jövő az, a mi tulajdonképpen a kockán áll. Soknemű válság előtt állunk, sokféle szelektől hanyattatunk. Minden inog — forog körülöttünk. Személyi rokon s ellenszenv, politikai szenvedélyek, önző hatalmi célok mind ott kavarnak e választás felett, melynek örvénye előttünk most megnyilott.

Éppen azért a kiemelkedő pontok felé kell vetni tekintetünket.

Ilyen kiemelkedő pont a tapasztalt bölcs vezető gróf *Degenfeld József* alakja. Neki nincsenek hatalmi céljai az egyházzal. Pártpolitikai céljai és törekvései nincsenek. A mi vállainkon

más polcokra nem kíván emelkedni. Püspöknek való van hála Istennek közöttünk sok tisztelt név és alak. Föggondnokunk helyét azonban ma nem tudná közöttünk betölteni senki.

Meglássátok ezért atyámfiai férfiak, hogy kit választatok, mert én úgy látom, hogy a kocka elvettett és pedig nemcsak a püspökségre, hanem egyházunk jövődjére nézve is elvettett.

DR. FERENCZY GYULA.

Wekerle a szégyenpadon.

Alig ért valaha államférfiut nagyobb megszégyenítés, mint Wekerlét érte a „Ne temere“ kezdetű pápai encyklika kibocsátásával.

Tudvalevőleg a Wekerle nevéhez fűződnek az 1894. évi szabadelvű egyházpolitikai alkotások. Ő eszközölte ki azokhoz a király előzetes jóváhagyását, a mi nem ment könnyen, s a mi miatt némi részben az uralkodó haragját is magára vonta. Ő biztatta meg a stólak tetemes részének elvesztése s az egyenlőtlen anyagi helyzetben levő felekezetek szabad versenyre bocsátása miatt aggodalmaskodó protestáns köröket a stólavesztés megfelelő kárpótlásával s a versenyképesség előmozdítása céljából az 1848. XX. t.-cikk végrehajtásával. Az ő biztatásai, ígéretei s nyilatkozatai folytán vált közhitté, hogy e hármasszabadelvű egyházpolitikai alkotás csak kezdet, csak első lépés a nagy szabadelvű haladás terén, amelyet természetes következmény gyanánt a „causalis connexio“ természetes kényszerűségével fog követni a nagy szabadelvű alkotások egész sora, a szabadelvűség nagy épületének teljes nagyszerűségében való kiépítése és betetőzése.

Csakis így sikerült Wekerlének az egyházpolitikai reformokhoz a protestánsok beleegyezését és támogatását megnyernie.

S azóta mi történt? Az, hogy a klerikális reakció azonnal megkezdte a harcot a nevezett szabadelvű alkotások s általában a szabadelvű irányzat ellen, s céltudatos munkával, állhatatos kitartással különféle nemzeti jelszavak köpönyegébe burkolódzva oly fényes sikerrel folytatta, hogy nem is egészen másfél évtizedes küzdelem után a szabadelvűség holtelevenen vonaglik lábai előtt.

Másfél évtized előtt Wekerle miniszterelnöksége alatt a szabadelvűség diadálnapokat ült. Másfél évtized után ugyancsak Wekerle minisz-

terelnöksége alatt a klerikalizmus az ur az országban s a klerikális reakció uralma jellemzi az összes kormányzati ténykedéseket. A protestánsok megszégyenítésére rendelt Urnapján a törvényhozás mindkét házában tagjai belügyminiszteri rendeletre ott assistálnak a körmenetekben. Az állami, községi iskolákban, óvodákban, keresztvetéssel imádkoznak, „Üdvözlégy Máriát“ mondanak. S úgy itt, mint az állami egyetem és kir. bíróságok termeiben kifüggesztik a feszületet.

Már ez magában véve is mindmegannyi szégyen Wekerlére, hogy mindezek épen az ő miniszterelnöksége alatt történhetnek meg, annak a szinte tulzó szabadelvű irányzatnak megcsufolásával, melyet másfél évtized előtt épen az ő kormányzása inaugurált.

De micsoda mindez ahhoz a megszégyenítéshez képest, mely azáltal jut neki osztályrészszerű, hogy életének mondhatni legszebb, legdicsőségesebb, szinte monumentális alkotását, a mely nevének annyi fényt, dicsőséget és népszerűséget szerzett, amennyi kevés államférfinak szokott osztályrészszerű jutni, most, amikor ugyan csak ő vezeti az ország kormányzását, fanatikus államhivatalnokok ország-világ előtt büntetlenül megcsufolhatják, egy idegen nemzetközi hatalom pedig, melyet az ország polgárainak csaknem fele el nem ismer, egyenesen annak erkölcsi prestige-ét, jogérvényét s bizonyos részben joghatályát támadja meg, kimondvni, hogy az azon törvények (1894 : XXXI—XXXIII. t.-c.) szerint kötött vegyes házasságok az ország katholicusaira nézve nem érvényesek, az azokból született gyermekek törvénytelenek, kivéve ha a házasságkötés a pápai dekretum idevonatkozó s a törvénnyel ellentétben álló intézkedéseinek a figyelembevételével történik!!

Az ország hazafias püspöki karának tekintélyes része pedig ezen az állam szuverainitását az ország törvényeivel, belbékéjével ellentétben álló pápai dekretumot királyi placetum nélkül elég vakmerően kihirdeti, holott mint törvénytudó és tudós férfiak bizonyára mind ismerik e királyi jogot biztosító törvényeket, s azt is tudják, hogy királyaink e jogot a legutóbbi időkig számos esetben gyakorolták is.

Nos hát ez Wekerlének kétségkívül nagy megszégyenítése.

És ő az ország miniszterelnöki székében ülve mindezt némán és szótlánul türi?! Ha nem akad egy bátor szavu, bátor lelkű református püspök s a főrendiházban szóvá nem teszi e sérelmet, bizonyára tudomást sem vett

volna az állami tekintélyünket lealacsonyító dekretumról. Így azonban el nem kerülhette.

De vajjon fog-e tenni is valamit a sérelem orvoslására s az idejében alkalmazni elmulasztott királyi placetum érvényesítésére? Sajnos! Antal Gábor püspök főrendiházi felszólalására adott lágyemeleg válasza után nem sokat remélhetünk. „A megfelelő formák között, a megfelelő jogi álláspontok tiszteletben tartása mellett ezen kérdéssel is foglalkozni fogunk.” Ez a válasz mindennél jobban jellemzi a klerikalizmus félelmetes elhatalmasodását, valamint azt is, hogy Wekerlétől ez ügyben mily fellépést s fellépése nyomán mily sikert várhatunk?!

Wekerlét a klerikalizmus szegyenpadra ültették és ő minden nagyobb méltatlankodás és felháborodás nélkül türi azt! Szomorú látvány! Nézzétek mily szegyenkezve, mily pironkodva, mily huzódozva, mily kénytelen-kelletlen tesz olyan amilyen ígéretet az általa alkotott liberális törvény, s megsértett államiságunk védelmére! Nézzétek a megszegyenített és szegyenkező Wekerlét! Wekerlét a szegyenpadon! Nézzétek és sajnálkozzatok rajta!!

Miglész.

SÜTŐ KÁLMÁN.

Van-e szüksége a lelkésznek jogi ismeretekre?

A lelkésznek mint egyházi tisztviselőnek a kötelességét és hivatását nemcsak a predikatori liturgusi és katekhétai tiszt végzése, hanem az ügyes-bajos egyháztagoknak a köz- és magán élet különböző viszonyai, alakulatai közepett való gyámolítása, tanácsolása is képezi, habár a tanácsot kérők száma folytonosan kevesbedik, kivált az egyházpolitikai törvény életbe lépése óta, amióta a lelkész a hívek által jóformán csak predikáló közegnek tekintetik, miért is bizonyos jelenségek azt látszanak mutatni, mintha a lelkészi működés, illetve a lelkészi hivatal a hívekre gyakorolt régi súlyából és értékéből veszített volna.

A gyakorlati életből szerzett tapasztalat arra a meggyőződésre vezet, hogy nagy közönségünk, még pedig nemcsak a legegyszerűbb néposztály, hanem az értelmesebb polgárok, sőt a tanult emberek is polgári jogaik és kötelességeik, az ezeket biztosító és megszabó törvényes intézkedések ismeretkörüben többé-kevésbé tájékozatlanok.

Egyházkerületünket azon határozathozatalra, hogy a hittanhallgató ifjak kötelesek a jogi tantárgyakat is hallgatni, talán az a meggyőződés indította, hogy miután az egyszerű néposztálynak tanulatlanságánál fogva

szüksége van jogsegélyre, hogy a lelkésznek is szükséges elsajátítani a gyakorlati életre nézve legszükségesebb jogi ismereteket.

Epen ezért nem lepott meg és haszon nélkülinek sem tartottam az ifju Timótheusoknak a jogi tantárgyak hallgatására való köteleztetését. Hanem az igenis meglepott, velem együtt másokat is, hogy a jogi professor urak, míg a joghallgatókra nézve a jogi tantárgyakból a kötelező kollokvium megszüntetését kérték, addig a szegény theologus ifjakat, kik már bölcsészeti és tanítóképzési tárgyakkal is tul vannak terhelve, a jogi tantárgyakból kollokviumra akarták kényszeríteni.

Ha talán a kötelező kollokvium indokául a jogi tantárgyaknak lelkiösmeretesebb hallgatása és tanulása szolgált volna is, az esetben is méltánytalanságnak tartottam volna, hogy a joghallgatók ne vizsgáljanak, a hittanhallgatók pedig kollokváljanak a jogi tantárgyakból.

Helyes és hasznos dolog, hogy a hittanhallgatók hallgatják a jogi tudományokat, mint speciált, mert annak idejében meg fognak győződni, mint gyakorlati lelkészek, hogy ma a lelkészeknek szükségök van jogi ismeretekre. Hogy milyen jogi ismeretekre van szüksége a lelkésznek szerintem, az is megmondom. Nem magánjogra, nem büntetőjogra, nem bányajogra, hanem igenis olyan jogi tudományok hallgatása szükséges a lelkészre nézve amelyek a legfontosabb s a mindennapi életben előjövő állampolgári jogokat és kötelességeket, az államnak polgáraival szemben gyakorolt gyámolító intézkedéseit, anyagi, szellemi, erkölcsi gyarapodását célzó intézményeit nem tudományos, hanem gyakorlati szempontból, a közigazgatási jog szempontjából ismerteti.

A gyakorló lelkészek részére pedig, akik jogi tantárgyakat nem hallgatva kerültek ki az életbe, a fenti célt szolgáló kézikönyvet kellene írni, mely mintegy kalauz, utmutató lenne a jogok és kötelességek körében.

Egy néhány, ilyen célt szolgáló munkát már olvastam, de hiányosságot és hézagosságot találtam a gyakorlati szempontból szükséges jogi ismeretekre nézve. Oh milyen sok kitünő elméleti és gyakorlati jogászaink vannak ref. világi embereink között, kik irhatnának a fent elösorolt, gyakorlati célt szolgáló és a ref. egyház és iskola, annak lelkészei, tanítói és hívei érdekét is védő munkát, az egyházakat és iskolákat érintő adó és illetékügyekre nagy súly volna helyező. Ezt a becses jogi művet a paróchiális könyvtár részére is meg kellene vétenni.

A paróchiális könyvtárban az egyházi irodalmi művek mellett helyet kell foglalni a jogi könyveknek is, mert a lelkésznek ma nemcsak hitvédelemre, de jogvédelemre is szüksége van. A katolikus egyházi könyvtárból a jogi könyvek nem hiányoznak, sőt nagy előszeretettel veszi meg a katolikus papság nem magának, hanem egyháza részére mindazon jogi könyveket, melyek alapján az egyház és hívek érdekeit megvédhe-

tik, különösen most, midőn a szocializmus és saecularisatio eszméi foglalkoztatják a gondolkodók elméjét.

Hogy a ref. lelkészek nagy része a jogi ismeret körében többé-kevésbé tájékozatlan, bizonyítják ezt a polgári adóügyek körül fölmerült kérdések.

I-ször is a községi pótdó kérdése. A magy. kir. közigazgatási bíróság ugyanis több döntvényben kimondta, hogy a lelkészek és tanítók hivatalaik után járó fizetések, vagy javadalmaik után, fizesse bár az állami egyenes adót, fizetése, vagy javadalma után akár a lelkész, akár a tanító, akár a földek után a telekkönyv tulajdonos egyház, sem a fizetést, vagy javadalmat élvező lelkész és tanító, sem a telekkönyvi tulajdonos egyház, községi pótdóval meg nem róható: mégis hány esetet tudok, a hol a lelkész és tanító hivatalaik után járó fizetések, vagy javadalmaik után a törvényellenesen kivetett községi pótdót hűségesen fizetik, vagy ha a lelkész és tanító nem fizetik, akkor pedig a telekkönyvi tulajdonos egyház fizeti.

(Folyt. köv.)

Csutoros Albert
ref. lelkész.

Egy angol röpiratról.

Sokat panaszkodunk afelett, hogy a külföld hazánkat nem ismeri, vagy amennyiben ismerni véli, úgy részint közjogi helyzetünkről, részint társadalmi s egyházi életünk minden vonatkozásáról teljesen ferde fogalmakkal rendelkezik.

Hogy ez így van, annak pedig okai első sorban mi vagyunk magyarok, akik csak panaszkodunk, de azzal nem igen törődünk, hogy az a bennünket temérdek ellenségeink folytán ázsiai megvilágításban ismerő külföld igazi magyar kezeiből eredő értesítések által hazánkat a való viszonyoknak megfelelően megismerhesse. Éppen azért örömmel üdvözlöm a külföldi laptudósítók szindikátusának Budapesten a napokban leendő megalakulását, mely hivatva lesz e régi mulasztásunkat sok részben helyrehozni.

Erre a külföldet informáló sajtószindikátusra azonban szerintem nagy szükség lenne a mi protestáns s közelebb ref. egyházi életünkben is szükség lenne pedig nemcsak rossz indulatu klerikális ellenségeinkkel, de a magyar protestantizmus egyik-másik felekezetével, mint pld. az unitarizmus! szemben is.

Nagy szó, de való tény, hogy a magyar unitarizmus szemben immár nemcsak itthon, de külföldön is kénytelenek vagyunk védekezni, aminthogy az unitáriusok nem áttallanak bennünket kálvinistákat s velünk

együtt történelmünk legkiválóbb alakjait: egy Bethlen Gábort, egy Rákócit a külföld előtt úgy feltüntetni, mint akik leplezett eszközökkel az unitáriusok teljes kiirtásán fáradoztak folytonosan.

De hadd álljon itt, amit e tekintetben elmondandó vagyok.

A magyar unitárius egyház az elmúlt őszy folyamán egy angol nyelven szerkesztett röpirattal árasztotta el a külföldet. A broszura címe: „A Short Account of the Unitarian Church of Hungary“. Nyomatott Pesten a „Jókai“ nyomdában; megirattatott, amint az a címlapon olvasható Ferencz József püspök megbízásából. Tartalma felőleli röviden a magyar unitárius egyház történeti mutját, hitelveit, szervezetét, törvényeit, irodalmát és a függelékben az egyes egyházakban szolgáló lelkészek névjegyzékét.

Magára a röpiratra a hozzám járó francia lapok egyikében a párisi „Le Protestant“-ban bukkantam rá, az említette fel egyszerűen a cím megnevezésével a szerkesztőség által kapott könyvek között.

Égetett azonban a vágy megtudni, hogy vajjon a magyar unitáriusok egyházuk multjának történetét miként irták meg a külföld számára. Balsejtelmeim voltak. Megkértem azért a nevezett lap szerkesztőjét, hogy átolvasás végett küldené meg részemre a kérdéses röpiratot. A szerkesztő ezt meg is tette, sőt levélben külön is felkért, hogy ösmertessem a röpiratot a „Le Protestant“ című lapjában.

A röpiratot kézhez véve, mindjárt a 6. oldalon megütközéssel olvastam, ott, ahol a szombatosokról esik szó, hogy a broszura írója szerint: „egyes tulbuzgó trinitárius fejedelmek, mint Bethlen Gábor és Rákóczi György folyton keresték a módokat, hogy az unitáriusokat, mint eretnekeket elnyomják, kipusztítsák, hogy az erdélyi kálvinista püspöknek nagyszerű kilátása nyílt arra nézve, miszerint ne csak a szombatosokat, hanem a szombatoság herezisének a gyanuja alatt magát az egész unitárius egyházat megsemmisítse, amely törekvések — teszi hozzá szerző — nagy károkat is okoztak az unitáriusoknak.“

Bethlent és Rákócit tehát úgy állítja oda a külföld elé a magyar unitárius egyház, mint akik a vallásos fanatizmusnak és türelmetlenségnek voltak a barátai, sőt megtestesítői.

Hogy mennyire ellenkezik ez a magyar történeti igazsággal, hogy mennyire szégyenteljes dolog volt a harmincéves vallásháboruban részt vett s a külföld által is bémult eme két nagy fejedelmet, legkivált Bethlent, Anglia, Hollandia, Francia és Svédország egykori véd és dacsövetségesét a türelmetlenség vádjával ily alaptalanul megrágalmazni: annak a megítélését oda bizom az egész magyar nemzetre. Szerintem a magyar unitáriusok Bethlen és Rákóczi iránt tartoztak

volna az igazság érdekében annyi tisztelettel, hogy őket a külföld előtt ilyen gyanúkat be ne feketítsék.

Hiszen az unitárius vallás már jóval e fejedelmek előtt még 1571-ben bevett felekezet volt Erdélyben s a fejedelmek a történelem tanúsága szerint éppen a bevett felekezetek szabadságának a megvédelmezéséért fogtak fegyvert.

Unitáriusok üldözéséről tehát szó sem lehet, amint hogy ezt — ellentmondva a 6. lapon írottaknak — az 5. lap végső soraiban maga a szerző is elismeri, szóról-szóra így írván: „az erdélyi unitáriusok általában szerencsések voltak, mivel a törvény megvédelmezte őket az üldözések ellenében.

Nem gáncsol, nem alaptalan vádaskodást tehát, de elismerést vár e két nagy fejedelem emléke a legteljesebb mértékben az unitáriusoktól; megkivánja ezt tőlük úgy is, mint magyaroktól, akik Ausztriával szemben e fejedelmek által kivívott politikai szabadság áldásaiban szintén osztozkodtak s úgy is, mint unitáriusoktól, kik, hogy a bécsi politikával kapcsolatos klerikális rémuralommal szemben meg nem semmisültek, azt abban az időben senki másnak, de egyenesen Bethlennek és Rakóczinak köszönhettek.

Ilyen értelemben, ilyen megvilágításban kellett volna írni abban a brosúrában ezekről a fejedelmekről. Csak hogy sajnós erről szó sincsen, hanem van benne irántuk gyanúsítás, rágalalom.

Valóban szomorú dolgok ezek. Olvasásuk után meg nem alihattam, hogy — nevezett szerkesztő kérésének eleget teendő — vissza ne utasítsam s kellő értékere le ne szállítsam e méltatlan vádakat az istenített David Ferencz kaméleon természetének, az u. n. igazság martirjának rövid ösmertetésével egyetemben a „Le Protestant“ cz. lap I. évi május 2-iki számában.

Sokszor töprengtettem már azon, hogy miért is vagyunk mi, mint protestánsok csaknem oly exkluzív természetűek az unitáriusokkal szemben majd minden téren, de ezek után most már látom, hogy teljesen jogos ez az exkluzív magatartás. Pedig az a derék, képzett unitárius papi testület, melynek erdélyi lelkészkedéseim idejéből annyi kiváló tagjával voltam személyes barátságban, mint tapasztaltam, minden áron keresni igyekeztek a hozzánk való közeledést, a velünk való barátkozást. Mit ér azonban, ha a hivatalos egyház ezzel szemben nemzeti nagyjainkat megrágalmazó eljárásával éppen a hidegséget, az ürt mélyíti közöttünk, a két felekezet között.

Belzerind.

Gyenge János
ref. lelkész.

A „Protestáns szemle,” Mitrovics „papi dolgozataiból” és egy pár fontos kapcsolatos kérdés.

Most, mikor a protestantizmus és a szabad gondolkodás ellenségei mintegy kiadott jelszóra, mindenfelől támadják a protestáns gondolkozást, nem tartom az időt alkalmasnak a hitvitákra. A belső harc saját erőinket gyöngítené. Az atyám munkáinak gyűjteményes kiadásával sem ez hát a céloim. Épen ellenkezőleg, a kegyeletes kötelességen kívül ebben is az vezetett, hogy azok összegyűjtésével és köreadásával szellemi és erkölcsi erőlködésüket gyarapítsam. Válságos időkben az erők egyesítése az egyedül jogos elv. A Protestáns Szemle, úgy látszik, más politikát követ: egyszerre harcol két vonalon is. Mit sem törődik azzal, hogy az esetleg feltámadható vita a más nézetűeknek a közös ellenséggel szemben is felhasználható erejét köthetné le, sőt a magáéból is valamennyit. Vagy talán azzal nyugtatja meg lelkiismeretét, ismertetésének pár szava erre vall, hogy a szakadékvü theológiai iránynak nincsenek már hívei?

Személyes és locális természetű jelenségeket nem említve s a bevezető sorokban érintett, becsületos józanságot lessámítva, s a Ballagi Kovács Ö. Nagy Gusztáv Mitrovics-féle theológiai irányzat megeseződése korunk klerikális és reakcionárius áramlatával azonos alapokra vihető vissza. Bodnár Zsigmond reakciós elméletével szolván, a múlt század második felének lelki emelkedettségével szemben, hullámvölgybe jutottunk. Az a megijult, szabad gondolkodás, mely a népek politikai újjászületésére, a tudományos életben pedig a természettudományok bámulatos föllendülésére vezetett, a mint a bölcsélet is megtisztította metaphysikai képzelgéseitől, úgy a theológiát is igyekezett összhangzásba hozni az emberi gondolkodás pozitív irányjaival. Ámde az emberiség, csakugy, mint az egyes ember, csakhamar kifárad az erő kifejtésbe! Ilyenkor következnek a restauráció és III. Napóleon, a reakció és ultramontán-ság kora, nálunk protestánsoknál pedig az írásnak ígéje helyett a betű és a confessiók minden bajtól megóvó szent bilincse.

A Protestáns Irodalmi Társaság szemléje saját nevét megtagadva, ezeknek a confessionális bilincseknek a kovácsolásában szorgoskodik. A „Protestáns Szemle,” Mitrovics beszédeit ismertette „száraz docinálismus“-nak nevezi a szabadelvű igaz hirdetőket azt a törekvésüket, hogy az értelemmel és philosophiai okossággal összhangzásba hozzák a vallás tételeit; a „megfeszített és feltámadott Krisztust” az emberi értelem felfogta názareti Jézussal, az evangéliumot az emberi okossággal, egyszerűen a hitet a tudással, a szívet az észszel, az emberi hangulatok világát a tudományos ismeretekével.

Megbotránkozik a szabadelvű theológiának azon becsületes törekvésén, hogy értelmi kritikával és tudós okoskodás segélyével akartak hitet ápolni és hitet fejleszteni. Megrovásként említi, hogy a Mitrovics beszédeinek ereje csak az okoskodásban, az értelmi bizonyítgatásban és a polémikus elemekben van.

Tisztelettel kérdem az olvasótól, hát a protestantizmusnak nem épen az itt kifogásolt dolgokban van az ereje, lételének gyökere, keletkezésének a joga és alapja? Hát nem a XVI. század racionálismusa hozta-e létre a protestantizmust? Hát nem annak a kornak filozófiai szelleme protestált-e a középkor dogmatizmusa ellen? Hát a reformáció nem az egyéni tudatra ébredt ember tiltakozása volt-e az akkori egyház kijelentett vallási szuverenitása ellen? Hát ennek a racionálizmusnak a kifejezője-e Zwingli, mikor ezt mondja: „miért terheljük elménket olyan szavakkal, amelyeket semmiféle értelem fel nem foghat?” (Szó szerint: Cur, quae, eius modi vocibus, quas nullus capit intellectus, pias mentes oneramus?)

Ha nem így volt, hát akkor mi joga, mi értetme volt a reformációnak? Hiszen ha a reformáció semmi mást nem cselekedett, mint csak azt, hogy a római egyház zsinatainak és pápáinak hitcikkelyei helyett a maga hitcikkelyeit állította oda a Krisztus és a hívő közé, a római egyház dogmái helyett a maga confessióiba folytja bele az egyének élő hitét, akkor a reformáció semmi nem egyéb, mint egy óriási történelmi mistificatio, mely a lelkiismereti és gondolat szabadság cégre alatt épügy bilincseket árul, mint a katolicizmus.

Lám, lám, mivé silányult a nagy eszme,
Melyért a cirkusz vértanui holtak.
És az egyének felszabadulása?

(Madách.)

Aki így fogja fel a reformációt, aki jelentőségét csak abban látja, hogy egyszerűen csak a confessiókat cserélte fel, arra nézve nem létezett a reformáció; az bátran visszatérhet az egyedül üdvözítő anyaegyház kebelébe.

Ámde aki tud olvasni az eseményekből, aki előtt a szavak nem takarják el a lelket, az igazi tartalmat, azt a reformációt emberi lélek egyetemes felszabadításának fogja tekinteni.

A protestáns egyházak hitcikkelyei ennek a felfogásnak adnak igazat. Ezek mind a szabad vizsgálódást hirdetik, természetesen saját koruk tudásának és gondolkodásának a színvonaláról. Épen azért ezeknek a megtagadása volna, ha mi is nem a saját korunk tudása és gondolkodása szerint rendeznők be hitünknek világát. Hiszen a Helvetica Confessio aláírói becsületes őszinteséggel beismerik, hogy „akik Isten ígétét nekik helyesebben magyarázzák meg, nagy köszönettel ve-

szik, magyarázásaikat elfogadják.” (Protestamur nos semper esse paratissimos . . . meliora ex verbo dei dotentibus non sine gratiarum actione et cedere et obsequi. Helvetica Confessio Praefatio.)

Ehez a szellemhez képest sehol sem követelnek a confessiók magoknak minden idők gondolkodására és hitére kiterjedő hatalmat. Szinte épen a „Protestáns Szemléletől követelt confessionálizmus ellen hegyeződik ki a Helvetica Confessio „de scriptura sancta vero dei verbo” című I. fejezetének II. §. Ebben a szent könyvben (t. i. a bibliában és nem a confessiókban) van — ugymond — az egyetemes keresztyén egyház részére mindaz letéve, ami az idvezítő hitre és Istennek tetsző életre igazán elvezethet . . . Ebből az írásból (t. i. a bibliából és nem a confessiókból) kell tanulnunk az igaz bölcsességet és kegyességet — sőt mintegy rámutatva a korszerű hitújítás munkájának folyamatoságára is — az egyháznak is az újítását (In hac scriptura sancta habes universalis Christi ecclesia plenissime exposita tuaeunque pertinent tum ad salvificam fidem, sum ad vitam deo placentem recte informandam . . . Sentimus ergo ex hisce scripturis petendam esse veram sapientiam et pietatem ecclesiarum quoque reformatio-

nem. Sőt a XII. fejezet §-ában tiszteletreméltó tisztánlátással mutatnak rá confessoraink a törvény lelketlen alkalmazásában rejlő veszedelemre: „Azt tanítjuk, — ugymond — hogy a törvény nem azért adatott az embereknek, hogy annak követése igazítsa őket utba stb. (Docemus legem hanc non datum esse hominibus, ut eius iustificetur observatione.)

Folyt. köv.

Rendkívüli egyházkerületi gyűlés.

A megállapodáshoz képest július 7-én ült össze egyházkerületünk rendkívüli közgyűlése, hogy a püspöki állás betöltése körül intézkedjék. Dávidházy János legidősebb esperes, mint püspökhelyettes megható hangon rebegette el gyönyörű imáját. Ennek elhangzása után a főgondnok, gr. Degenfeld József megnyitó beszéde következett, melyben elhunyt püspökünkről megindító szavakban emlékezett meg. Indítványozta, hogy az elhunyt püspök neje részére a július-szeptemberi püspöki honorarium teljesen szolgáltatassék ki, azonkívül október hó 1-ső napjától számítva 1000 k. kegydíj utalványoztassék. Minden irányu javaslatai elfogadtatván, a boldogult püspök emléke a jegyzőkönyvben megörökítették. Felolvastattott Király Ő felségének a kabinet iroda útján főgondnokunkhoz intézett részvétlétvirata, mit külön feliratban köszön meg a közgyűlés. H. Kiss Kál-

mán, idvezült püspökünk fia gyönyörű levélben fejezte ki köszönését a család nevében az egyházkerület részvéteért. Tudomásul vétettek a különböző részvét iratok, részvét nyilatkozatok, melyeket a fájdalomunkban osztozkodó testületek, intézmények képviselői főgondnokunk előtt tolnácsoltak. Mindenikről részletes jelentést hoz a jegyzőkönyv.

A közgyűlés a püspökválasztási szavazatnak az egyházkerületi főgondnokhoz az esperesi hivatalok útján való beküldésére f. évi augusztus hó 15-ik napját tűzte ki s megválasztotta a szavazatbontó küldöttséget. Felkérte Dávidházy János társelnököt, hogy az őszi ker. gyűléskor tartandó emlékünnepevényen Kiss Áron fellett emlékbeszédet tartson. A püspökavatással járó intézkedések megtételére külön bizottság neveztetett ki. Ideje az őszi közgyűlésre tüzetett ki.

A papszentelés erről az évről elhalasztatott tavaszra. Azt kell még jeleznünk, hogy e közgyűlés a kevesbbé látogatott gyűlések közé tartozik. Dombi Lajos esperes, György Endre, dr. Tóth János gondnokok és sokan mások nem jelentek meg.

KÜLÖNFÉLÉK.

Előfizetési felhívás.

A félev végeztével tisztelettel kérjük az előfizetések megújítását és a hátralékok beküldését. Ez utóbbiak az évben különösebben felszaporodtak és így elkerülhetetlenné vált, hogy rendezésükért különösebben is sürgetelőzzünk. Mídon ezt ezuttal is tesszük, jelentjük, hogy lapunk előfizetési ára (hetenkent 1 és fél iven, külön borítékkal) egész évre 12 korona, félévre 6 korona, negyedévre 3 korona. Az előfizetési pénzek és a hátralékok a kiadóhivatal címére Debrecen, Nyomtató-utca 9. küldendők. Tisztelettel

A Debr. Prot. Lap kiadóhivatala.

— **Komikus kortesfogás.** Némely helyi lap — jóllehet az utolsó próféta rég meghalt — profeciákba bocsátkozik s azt kürtöli a basa halmaig, hogy Eröss Lajos és Baltazár Dezső fognak legkevesebb szavazatot nyerni a püspökválasztáskor. A régi jó időben az álhírek terjesztőit kalodába állították volt a debreceni piacon. Kár, hogy ezt a bölcs intézményt eltörölték, vagy legalább kivételes esetekre fenn nem tartották, mert még ma is akadna dolga. Egyébként a mi lelkészeink s presbyteriumaink az

ilyen jámbor fogásnak nem ülnek fel. Ha már olyan sokan vannak a másik, főként a Dicsőfi párton: legalább ne beszélnek ki. Eszünkbe jut a félénkek tempója: a ki a sötétben fél, fütyölni szokott. Tőlünk bátran fütyölhetnek tovább is.

— **Kalicza Ferencz.** Ki viselte ezt az igénytelen nevet? Egy református lelkész. Szolgált pedig ő a pestmegyei gyóni ref. egyházközségben 6—700 lélekből álló gyülekezetben, hol a más felekezetűek többen vannak. Meghalt pedig Kalicza Ferencz f. évi ápril. hó 8-ik napján 84 éves korában. Halála után vegrendeletét a bíróság kibírdette. Kitünt pedig abból a következő: 144 hold földből és két darab szőlőből álló tehermentes vagyonának az értéke ösztöndíjalapítványi tőkeképen egyenlő részben a következő tanítézetek között osztassék ki, u. m.: a budapesti ref. teológiai akadémia, a nagykörsői ref. főgymnázium és tanítóképző intézet, a debreceni ref. teológiai akadémia, a sárospataki ref. teológia és kecskeméti ref. főgymnázium között. Ha a latifundiumos pópás papi férfiak hagyományai esetén főként a pópás sajtó hosszú cikkekben ömleng elismeréseivel: mit mondjunk mi a IV-ed osztályu (s bizonyára kongruás) egyházban szenvedő református lelkész 150,000 koronára értékelhető hagyományáról? Nem zengünk hosszú dicshymnuszt. Legyen áldott a Kalicza Ferencz emlékezete, legyen csendes pihe-nése s ki a kevesen is ily hívnek találtatott: többre bizattassék ezután. Ti pedig, kik ezeket olvassátok, elmenvén hasonlóképen cselekedjete.

— **Kongrua-ügy.** A julius-decenberi télv utalványozó jegyzéke (névsoros kimutatás) megjött ugyan az egyházkerületi főgondnok ur ő méltóságához korábban a szokottnál s ennek folytán a pénztári hivatal e lap 27-diki számában közzé is tette a felhívást, hogy kéri a nyugták beküldését. Azonban az adóhivatal csak julius 3-an fizette ki az utalványozott 124,722 k. 22 fillért. Lehet képzelni, hogy hány kongruanyugta érkezett be erre a napra, melynek tömeges ellátása sok időt igényelt. Közöljük ezt a dolgot azért, hogy érthetővé tegyük azt, hogy miért késett a pénz szétküldése julius 4-ig, amikor egyszerre 181 ügydarab intéztetett els ugyanannyi utalvány adatott postára.

Egy kis bizonyítás. Igen zokon veszik némelyek, hogy reá mutattunk arra az illetéktelen beavatkozásra, mellyel a mai államkormány befolyásolni akarja a mi püspökválasztásunkat. Ille-

tékes kezekből vesszük a következő tudósítást: „Nem tudom, mi okból, miféle megkeresésre a községi jegyzőnk eddigelé Dicsőfy mellett foglalt állást.“ No, hát ez elég világos. De van hasonló értesülésünk más helyről is. Lehet, hogy leleplezésünk után óvatosabbak lesznek. De mi is résen vagyunk s bizunk lelkészeink s presbiteriumaink erélyében, hogy az efféle alkalmatlankodásokat önérzetesen visszautasítják.

A püspöktől.

A Nagytiszteletű Református Esperes uraknak.

A tiszántuli református egyházkerület f. évi július hó 7-én tartott rendkívüli közgyűlésének határozata értelmében az üres álló püspöki szék betöltése végett a szavazást elrendelem.

Tiszteletteljesen kérem azért a Nagytiszteletű Esperes urakat, hogy egyházmegyéikben a szavazást azonnal elrendelni méltóztassanak és pedig oly formán, hogy az egyes egyházakból beérkezett és összegyűjtött szavazatokat folyó évi augusztus hó 15-ik napjáig, mint legutolsó határidőig egyházkerületünk főgondnoka gróf Degenfeld József ur Ó méltóságához (Debrecen, Arany János-utca 19. szám) beküldhetők legyenek.

Bár több alkalommal, legutóbb f. évi január hó 2-án 11. sz. a. kelt körlevelemben is hangsúlyoztam; szabad legyen most is megjegyezmem, hogy a szavazatok egy iven, lelkész és gondnok aláírásával, lelkészi és gondnoki pecséttel ellátva állítandók ki.

E folyó 1908-ik évben a lelkész-képességi vizsgálatok szeptember hó 10. és a következő napjain fognak megtartatni.

Mindkét vizsgálatra jövő atyafiak jelentkezni tartoznak szept. 9-én d. u. 3 órakor először a theol. dékáni hivatalban, hol az új vizsgálati törvények értelmében (megerősítve 64—1908. sz. ker. határozattal) 10 tiz korona vizsgálati díjat kötelesek fizetni; másodszer d. u. 4. órakor a püspöki irodában, hol a továbbiakat illetőleg utasításokkal láttatnak el.

Az I. vizsgát tevők saját hajlamaik és tanulmányaik alapján otthon készített értekezéseiket s mindazon dolgozataikat, melyeket a hittanszaki folyam alatt az egyes tanárok bírálata alá készítettek, augusztus hó 15-ik napjáig a püspöki hivatalba kötelesek betérjeszteni.

A vizsgát tevők (E. T. II. t.-c. 63. §.) egyházi beszédet készítenek János VI. 29. alapján: „Ez az isteni cselekedet, hogy higgyetek abban, akit ő elbocsátott.“ Az egyházi beszéd elő és utó imával irandó. Káté magyarázatot készítenek a XXXVIII-dik Urnapra a 103-dik kérdéstről: „Az Isten szombatjának megszenteléséről.“

Jelentkezés alkalmával az I. vizsgát tevők végbizonyítványaikat, akik exmittálva voltak esperesileg meg-

erősített szolgálati bizonyítványaikat; a II. vizsgáttevők I-ső lelkész-képességi bizonyítványaikat és esperesileg megerősített szolgálati bizonyítványaikat jelentkezéskor a püspöki irodába beadni kötelesek. Ezen okmányok nélkül a jelentkezés figyelembe nem vehető.

A Tekintetes Református Igazgató uraknak.

Az 1908-dik évi szeptemberi pótló és javító érettségi vizsgálatok egyházkerületünk összes főgymnáziumaira nézve a békési főgymnáziumban fognak megtartatni és pedig:

I. az írásbeli vizsgálatok szeptemder hó 3. 4. 5. napjain.

II. szóbeli vizsgálatok pedig szeptember hó 9. és 10. napjain fognak megtartatni.

Midőn Nagytiszteletű Esperes urakat további sürgős intézkedésre felkérem.

Teljes tisztelettel vagyok

Debrecen, 1908. július hó 3-án.

püspök helyett

Dicsőfi József
egyh. ker. főjegyző

— **Nyilatkozat.** Nagytiszteletű Szerkesztő ur! Becesses Lapja legközelebbi számában, „Mozgósítás ultramontán parancsra a püspökválasztás kérdésében“ cz. alatt a „Magyarország“ egy hirecskéje alapján Dicsőfi Józsefről azt méltóztatik írni, hogy ő mellette az uralgó államkormány akcióba lépett, hogy Apponyi gróf kultuszminiszter a kormány közegeinek bevonásával erőlködik befolyásolni a tiszántuli egyházkerület püspökválasztási jogát és aktusát. Majd ismét egy másik cikkekében azt méltóztatik írni, hogy „csak az hiányzott még ebben a szerencsétlen országban, hogy kath. házelnökök miniszterek, főispánok bennünket így megálázzanak s ref. püspökválasztási értekezletek hívjanak össze s árnyék autonómiákat nyíltan megcsufolják.

Hogy mely forrásból merítette nt. Szerkesztő ur a fenti értesülését, azt mi nem kutatjuk, hanem amennyiben reánk is vonatkoztatná ama meggyanusítását, mint akik a szatmári értekezletet összehívtuk s a fenti cikkben névszerint is megneveztetünk, kötelességünknek tartjuk kijelenteni, hogy kormánytól, pártoktól és minden befolyástól függetlenül, tisztán és egyedül egyházunk iránti mély és igaz ragaszkodásból vettük magunknak azt a minden egyháztagot megillető jogot, hogy Dicsőfi József jeltünk érdekében egyházmegyénk választó presbiteriumait, illetőleg annak egyes tagjait értekezletre összehívjuk. Intencióink tisztaságát senkinek nincs jogába meggyanusítani. Emelt fővel állunk egyházunk nagy közönsége elé azzal a kijelentéssel, hogy a püspökválasztás aktusába a politikát bevinni nem en-

gedjük, de nem engedünk semminemű nemtelen fegyvert sem használni a többi érdemes jelöltek ellenében. Valljuk és követjük, hogy nincs krisztusi lélek abban az emberben, aki a mások kissebbitése és legyalázása által akarja célját elérni. Szatmár 1908. jun. hó 1. Luby Géza gondnok, Dr. Falussy Árpád, Biki Károly esperes.

* * *

A fenti nyilatkozatot azzal a megjegyzéssel adom közre, hogy amint azt e nyilatkozat beküldése előtt lapunk mult heti vezércikkében is elmondtam, a koalíciós kormánynak a püspökvalasztási mozgalmakba való beavatkozását a legnagyobb veszedelemnek tartom. E tény a nyilatkozat aláírói se cáfolják meg, azért azt óhajtom, hogy azok, akik a kormány szolgálatában nagy allásukat töltenek be, a választási küzdelmekről lehetőleg távol tartsák magokat. Mindezen aggodalmak és óhajtasok azonban nem azt teszik, hogy a nyilatkozat aláíróit klerikalsoknak tartom. Nem tartom azoknak sem megcsak azért sem teszem őket felelőssé, hogy a Dicsőfi hívei e harcban a többi érdemes jelöltek ellen meg nem engedett fegyvereket (mondjuk a nyilatkozat íróival: nemtelen fegyvereket) használtak és használni engedtek. Dr. Baltazar ellen valóságos hajszát folytat a bérsajtó és a debreceni koalíciós párt lap állandóan támadja Dávidházát is, Erőst is és az urak intenció ellenére mások kisebbségével és legyalázásával akarja célját elérni. Mindezekért nem lehetnek Biki, Falussy és Luby felelősök. Ellenben felelősök kell azért, a szenvedélyes és sértő nyilatkozatokért, melyeket állítólag azon a szatmári értekezleten mások és ellenem is a krisztusi lélek dacára indokolatlanul tettek. Ezekért a megtorló bírói eljárást, amennyiben engem illet, meg kell inditanom. Egyébként beke velünk. dr. Ferency Gyula.

— **Halálozás.** Igaz részvételt vettük és olvastuk a következő gyszjelentést: „A legmélyebb fájdalomtól áthatott, de végére mehetetlen és változhatatlan akaratú Istennek mindenben bölcs és szent végzésén megnyugvó szívvel tutatjuk forrón szeretett, felejthetetlen kis leányunknak Bertalan Ilonka dobsinai II-od osztályu polgári iskolai tanulónak élete 13-ik esztendejében rövid szenvedés után folyó június hó 30-án délben örökeletre átköltözését. Az ártatlan tiszta léleknek földi porsátora július hó 1-én délelőtt a ref. egyház szertartása után fog örök nyugalomra tétetni. „Az anya föld ölébe le, Hivén, hogy nem marad a sirba, felkölti szebb lét reggele.“ Tiszacsege, 1908. június hó 30-án. Testvérei: Gabriella, Lajos. Nagyanyja: Özv. Bertalan Bálintné. Szülei: Bertalan Gábor, Osváth Irén.“ Öszinte szívvel osztozánk szeretett barátunk és kedves családja mély fájdalmaiban. Gyógyítsa be a sebet, enyhítse a fájdalmat a hitnek balzsama.

— **Sajtóhiba kiigazítás.** E lapnak mult heti 27-ik száma 420-ik lapján felül a 2-ik sorban olvasható „hitelvi jelentőség nélkül“ után kimaradt „símult“ szó. Úgyanott lentebb az utolsó bekezdésben pedig az 1895. évszám helyett az 1859. parentes év olvasandó.

— **Meghívó találkozóra.** Volt tanuló társaimat szeretettel hívom meg ez uton is f. évi augusztus hó 24-én szívesen látott vendégeinkül 35 éves találkozóra. Érkezés Debrecen felől dél-előtt 10 órakor. (Tiszadob Vasut állomás). Tiszadob 1908. jul. 7. Tóth Lajos ref. lelkész.

— **Templom és iskolaépítési célokra könyörödományok gyűjtését** elvállalni hajlandó egy tiszteséges előéletű, józan életű, nős, családos 44 éves volt ref. tanító. Cim: Ref. tanító Poltár Nógrád m. posterestante.

— **Közművelődési palota Debrecenben.** Oláh Károly városi tanácsos kezdesére Debrecen városában mozgalom indult meg a közművelődésügyi palota építése érdekében. A város százötvenezer koronát szavazott meg erre a célra. Most Apponyi Albert gróf kultuszminiszter arról értesítette a várost, hogy örömmel veszi tudomásul áldozatkészségét és kijelenti, hogy legelőször Debrecenben óhajta fölépíteni a közművelődésügyi palotát, még pedig állam-segítséggel. A kért százezer korona segítségen kívül még szívesen utal ki tárcája terhére annyit, amennyi a palota felépítésére szükséges, de kiköti, hogy a palota építési tervét a tanács sürgősen készíttesse el s küldje meg a miniszteriumnak felülbírlás végett. A palota elkészítésének tervére országos pályázatot fognak hirdetni.

— **Nyilatkozat.** Alulírottak személyesen kérdést intéztünk dr. Baltazar Dezső esperes urhoz a „Magyar Szó“-ban s utána több lapban közzétett e mindenféle kommentálással ellátott kiáltvány tárgyában, melyet állítólag több ermelléki községhez a törvényhatósági bizottsági tag választás alkalmából intézett s mely egyebek között arra hrvja fel az illetőket, hogy papra, tanítóra, jegyzőre ne szavazzanak. Kérdésünkre előttünk a következőket jelentette ki: a „Magyar Szó“-ban s több lapban közölt kiáltvány nem tőle származik, az az ő neve alatt előleges megkérdezése, tudta és beleegyezése nélkül adatott ki s erről értesülést is csak akkor szerzett, midőn azt a püspökvalasztási mozgalmakkal kapcsolatosan könnyen érthető célzattal publikálták. Különben is a kiáltvány irányzatából, noha mint utólag kiderült, az ajánlatba hozott egyének egyike éppen tanító, — teljesen távol áll s eddigi működése szociális mozgólódások terén a nép említett vezetőinek támogatására több esetben sikeres eredményt mutathat fel, amire adatok állanak rendelkezésünkre. Debrecen, 1908. július 8. Rásó Gyula kir. tanácsos egyházmegyei gondnok. Kovács Gyula alispán, tanácsbíró. Kiss Ferencz lelkész, tanácsbíró. Kálmán Lajos főgondnok, egyházmegyei főjegyző. Nagy Lajos lelkész, Rác Gyula lelkész, tanácsbíró. Simon Károly tanító, egyházkerületi képviselő.

— **Calumniari audacter.** A „Szatmár vármegye“ című hivatalosnak ismert heti lap idei 27-ik számában „Püspök választás“ cím alatt cikkezik. Sorba veszi a püspökjelölteket, kezdve „Dicsőffy“-n, a kiről semmi érdemet nem tudván felhozni, személyi tekintélyekre próbál támaszkodni, midőn azt írja, hogy „ő körülötte csoportosulnak a református egyházi élet azon férfiai, kiket a püspökválasztásnál nem a politikai hivallás kérdése (?), hanem kizárólag a református egyház jól fel fogott érdekei vezetnek. Hogy mennyire tarthatlan ez az állítás, azt már többször kimutattuk, ismétlésekbe pedig nem akarunk bocsátkozni. Szép azonban a cikkezőtől, hogy az *Eröss Lajos* érdemeiről, képességéről meg tud emlékezni. Ezt írja ugyanis: „Eröss Lajost, a theológia igazgatóját *kiváló tudósnak ismerjük; tisztelettel hajtunk zászlót munkássága előtt; csudáljuk puritán jellemét, nagy munkaszeretetét*; ez állásra azonban — így folytatja a cikkíró — azért nem tartjuk méltónak, mert mint tudva van, egy elfogult (?) ember befolyása alatt áll.“ Így a cikkíró. De hát az Isten szerelméért, micsoda fogalomzavar ez? a puritán jellem hogyan állhat a más befolyása alatt? Hogy Eröss Lajos bárkinek a befolyása alatt állana, ezt a minden alapot nélkülöző, bizonyításra szoruló állítást csak megmosolyogják azok, akik őt abból az időből is ismerik, midőn a Debreceni Protestáns Lapot szerkesztette. Sajátságos! Hiszen mások meg épen az ő hajlíthatlan, megalkuvásra soha sem kapható egyéniségét próbálták kifogásolni. Eröss Lajos önálló gondolkozását, független ítélőképességet csak az vonhatja kétségbe, a ki őt sem személyesen, sem műveiből nem ismeri, vagy pedig tisztelőinek serege előtt meggondolatlanul, igaztalanul be akarja feketíteni. Sejtjük, hogy a cikkíró ur kinek a befolyására akar gondolni. De téved. Nagyon téved. Megengedjük, hogy egyeseknek a régi multból lehetnek *politikai fájdalmai*, de azoknak semmi közük akár a mostani püspökválasztáshoz, akár a mi nem főispán főgondnokunkhoz. Hogyan esnék a szatmármegyei érdemes főispánnak, ha vice re versa ilyen befolyást hirdetnénk az ő jelöltje irányában? Holott épen az ő jelöltjéről él a köztudatban az, hogy elhatározásaiban, vélemény és ítéletkimondásaiban, következetesen a mások járószalagán engedte magát vezetetni! Aztán még politikát is emlegetnek. Akkor, amiket némely szatmármegyeieknek a jelöltje úgy a politikai mint egyházi téren mindenkor belevetette magát a pártoskodások személyi irányu forgatagába: addig Eröss Lajos épen a politikai mezőt kerülte ki annyira, hogy egyetlen esetet kivéve, soha még a képviselőválasztási ügyekben sem vett részt. Az egyszer is a mostani uralkodó párt érdekében nyilatkozott meg szavazata. Az egyházi élet mezején pedig soha se személyekért, hanem egyedül elvekért harcolt, s elveit diadalra is vitte. Éppen ellen-

kezőleg áll a dolog. Csak egy futó tekintetet kell vetni a Dicsőffy párt felhívásának aláíró névsorára s azonnal tisztában lehetünk, ki mellett vonulnak most fel a politikai faktorok. Nem szabad hát olyan vádaskodással hozakodni elő, melyet a beismert puritán jellem teljesen kizár, meg nem tűr, amely vádaskodás végül sem egyéb kortesfogásnál.

— **Akadémiai Évkönyv.** Vettük a debreceni ref. főiskola Akadémia, Tanszakainak Évkönyvét az 1907—1908 iskolai évről. Közzé teszi Eröss Lajos akadémiai igazgató. Kellemes meglepetés az Évkönyvnek ily korai megjelenése. Gazdag tartalmát röviden a következőkben vázoljuk: lefelől van az Eröss Lajos igazgató rektori székfoglaló értekezése, a „Krisztus halála miat a váltás szerző oka“ cím alatt. Mélyen járó, párját ritkító theológia tudományosságra valló dolgozat ez, melyet úgy a laikusok, mint a theológusok gyönyörűséggel olvashatnak. Utánna a két új bölcsészetszaki tanár tudományos székfoglaló értekezése következik; a dr. Fiók Károlyé „A latin hangsúlyról,“ a dr. Pap Károlyé Kőlcsey „Nemzeti Hagyományok“ című dolgozatáról. Az év történetéről beszámoló adatok között találjuk meg Eröss Lajos rektornak a tanév megnyitásakor és bezárásakor tartott eszmékben gazdag, hatásos beszédét. Ezen kívül a szokásos kimutatásokat adja az Évkönyv, kifogástalan pontossággal. Jól esik megtudnunk, hogy az akadémiai ifjuság egész évi magaviselete annyira példás volt, hogy az ugynevezett felső törvényszékeknek egyszer sem kellett üléseznie. Az igazgató kormányzói képessége mutató örvendetes jelenség ez, miről tanárkarunk is elismeréssel emlékeznek meg. Kerestük, érdeklődéssel kutattuk az Évkönyvben azt a gyönyörű beszédet, melyet az akadémiai új igazgató megválasztása alkalmával az akadémiai tanácsban Balogh Ferencz theol. tanár Eröss Lajos rektori működése méltatására mondott s melyben élénk színekkel rajzolja Eröss Lajosnak, ez évi igazgatónak kiváló pontosságát, rendszeretét, kormányzói talentumait, rátermettséget s teljes elhivatottságát magasabb kormányzói szolgálatok teljesítésére is. Kerestük, kutattuk, de nem találtuk meg. Azert emlékeztünk meg e helyen arról az eddig szokatlan elismerésről, mellyel Balogh Ferencz az ő *kartársai* nagy érdemeit az igazgatói szolgálati év letelével erős meggyőződésből, hévvel és lelkesedéssel szépen kidomborította. Tegyük hozzá, hogy mindnyájunk közvetlen érzelmét tolmácsolta abban.

— **Beregből** vesszük a hirt: Tegnap 9-én bontottuk fel az em. gondnokra beadott szavazatokat Beregszászban. A 66 egyházból bejött szavazatokból Várady Gyula munkácsi ügyvéd és bankigazgató kapott 34 szavazatot, Szabó Albert nyug. pénzügyigazgatóval szemben, aki 32 szavazatot nyert. Így az Uray Imre örökébe Várady Gyula lépett. Váradyban az egyházmegye lelkes kálvinista gondnokot nyert. Melegen üdvözljük őt e kiváló polcon s kívánunk sikert munkájára, erőt, hosszú életet a hasznos működésre!

Pályázat.

A makói egyház ujjvárosrészi segédlelkészi állásra.

Javadalma: Egy szoba, előszobával. Évi 1200 korona havi előleges részletekben. Főgymn. hitoktatásért, melylyel ideiglenes megbizatik, heti 10 óráért: 450 korona az államtól. Egy puhafa helyett 10 kor. Minden halottól 28 fill.

Kötelességei: A rendes lelkész mellett henteinkint felváltva lelkészi szolgálatot teljesíteni ide érve az irodai munkát is, lelkész utasítására azonban bármikor szolgálni. A tanyai állami iskolák ref. hitoktatására felügyelni, az iskolákat a megállapított napdíj mellett meglátogatni s a kerületen lakó hiveknek időnként istenitiszteletet tartani.

Pályázati kérvények, képesítés és szolgálati bizonyítványok kapcsán jul. 23-ig az egyházi elnökséghez beadandók. Pályázók meghatározott időben próbaszónoklatra meghivatnak, de az utiköltség az illetőket terheli.

Az állomás f. évi aug. 1-re elfoglalandó.

Egyháztanács.

Pályázat.

A hajdunánási református főgimnáziumban az 1908—9. isk. évre egy görög-latin helyettes tanári állás töltetik be. Javadalmazása 1600 korona évi fizetés évnegyedes előleges részletekben.

Pályázhatnak a jelzett szakból képesített vagy legalább szakvizsgálatot tett reform. vallásu tanárjelöltek. Akik az ének, zene vagy torna tanítására is képesítve vannak, előnybe részesülnek s megbízás esetén ezen tárgyak tanításáért külön díjazásban részesülnek.

A pályázók vallásukat, életkorukat, végzett tanulmányaikat, képesítésüket, katonai kötelezettségi viszonyainak esetleges eddigi szolgálatukat, végül ép és egészséges állapotukat igazoló okmányokkal felszerelt és a reform. egyháztanácshoz címzett kérvényeiket alulirothoz folyó évi aug. hó 10-ig küldjék be.

Hajdunánás, 1908. július 7.

Benkő Lajos
lelkészelnök.

Pályázat.

A nagyecsed-i ref. orgonista-kántortanítói állásra. Javadalom 1-ször 1000 egyezer korona készpénz, havi előleges részletekben. 2-ször 100-100 korona ötödéves korpótlék a törvény követtelte esetekben. 3-ször lakás. kis házi kerttel. 4-szer egy öl kemény hasábfá áraban 20 kor. 5-ször, stóla az egyhazerület által meghatározott I—VI. osztályu elemi fiu iskola (40—50 tanuló) egyházkerületi tanterv szerinti vezetése, orgonistai és kántori összes teendők végzése s az egyházi dalárda vezetése szokott díjazásért (190 kor.) Pályázati kérvények augusztus 1-ig alantírotthoz nyujtandók. Állás szeptember elején elfoglalandó.

Nagyecsed, Szatmármegye.

Berey József
espereá lelkész.

Pályázat.

A hódmezővásárhelyi ref. egyház két kántororgonista állomására. Díjazás egyenlően 1200 k. s az egyházi összes stóla negyedrésze, énekszós temetés 1 kor., imás, tanítasos 2 k. háznál, templomban, bármelyik temetőbe vitelnél egyaránt, az új templomi kántornak lakás, melléképületék és kert, a várostól 3 öl kemény tűzifa, nád és széna váltságul 45 k, 15 fill. e városi járandóságot az ujjvárosi kántor is élvezi ha a város azt megajánlja neki, a kinek lakás vagy a helyett 360 kor. laktér jár az egyház tetszése szerint.

Kötelesség. a templom rendes, rendkívüli kántororgonista szolgálatok teljesítése; temetések — az ingyeneseken is a kántori s orgonistai teendőknek sorszerint való végzése, mikor egyedül halottas könyvünkől szabad énekelni, ha megbizatik, köteles a népiskolai énektanítást külön díj nélkül végezni, a magán éneklés — akár műének — akár zsoltár szerint — minden alakjában tiltva van s bármely alkalommal.

Pályázók csak ref. vallásuak kérvényeik mellé kántororgonistaságra és énektanításra képesítő okleveleiket, egyéb tanulmányaikat, keresztlevelet, a nő esketési bizonyítványt, hadkötelezettségi, egészségi bizonyítványt csatolnak. Közülök az egyház tetszése szerint, némelyeket versenypróbára meghie s ezeknek II. o. jegyci ket megtéríti. Az állást f. évi nov. 1-én kell elfoglalni. Pályázati határidő szeptember 1. A pályázatok alulirothoz küldendők.

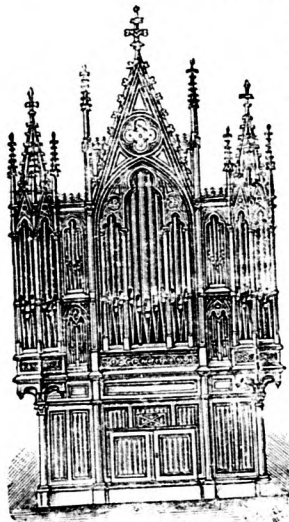
Hódmezővásárhely, 1908. jun.

Papp Imre
ref lelkész.

Orgonaépítészeti műterem

DEBRECENBEN

Darabos-utca 7. szám alatt (a Collégium mellett.)
Fennáll 1883. óta.

Készíték a mai kor legtökéletesebb vívmányai szerint bármily rendszerű s nagyságu új orgonákat, jótállás mellett. — Orgona építészetem fennállása alatt 193 ev. ref. egyháznak szolgáltam teljes meglegedésükre munkámmal, melyeknek jóságával, kiválóságával elértem azt, hogy minden évben növekszik a cégem iránti bizalom, melynek folytán a mult évben üzletemet gépekkel szereltem fel, hogy minden tekintetben a kor színvonalán álljak.

Elvállalok régi orgonák új szerkezetre való átalakítását áthelyezését, tisztítását és javítását, vagy évi gondozását mérsékelt áron. A nagyszteletű és tekintetes egyházi előljáróság szives pártogásába ajánlva továbbra is magamat teljes tisztelettel

Kerékgyártó István

orgona építő.

Amerikai Cottage-szivólegrendszerű
harmoniumokat

valamint európai rendszer szerint
a legolcsóbban szállít

Pajkr Rezső és Társa

Budapest, VIII., József-körut 15. szám.

Pianók.

Ara 120 kor.-tól
fölfele. —
Részletfizetések
8 kor.-tól fölfele

Pianinók.

Képes árjegyzék
ingyen és bérn.
= 5 évi =
jótállás.

Pedálos-harmoniumok

mindkét rendszer szerint és minden nagyságban pontos
orgonaméretekkel, templomok, szemináriumok részére

Kálvin János művei.

Szerkeszti CZEGLÉDI SÁNDOR.

Eddig megjelentek:

1. A genfi egyház kátejja.

Fordította Czeglédi S. Ára 60 fillér

2. Az egyház reformálásának szükségességéről.

Fordította Czeglédi S. Ára 80 fillér.

3. Kálvin János értekezése az ereklyékről.

Franciából fordította Czeglédi S. Ára 50 fillér.

4. Sadolet biboros levele. Kálvin válasza

Fordította Ladányi Pál. Ára 60 fillér.

Sajtó alatt vannak:

5. III. Pál pápa levele Kálvin János megjegyzéseivel.

Fordította Czeglédi S. Ára 50 fillér.

6. A párisi theol. fakultás hitcikkei Kálvi
elleniratával.

Fordította Pongrácz József. Ára 50 fillér

Minden kötet külön kapható.

Az 1908. év elején e hat mű egy diszes kötetben is meg fog jelenni. — A 25 ivnyi terjedelmű kötet ára 4 korona 50 fillér lesz.

Mind e művek megrendelhetők

a Magyar Kálvin-fordítók bizományosánál

Kis Tivadar könyvkereskedésében PÁPÁN
Alapított 1851-ben.

DÁVIDHÁZY KÁLMÁN

elsőrangu könyvkötészete és diszműves üzlete

DEBRECEN, Fűvészkert-utca 9.

Teljesen modern berendezésű üzlet. Megbízható s kifogastalan munkát készít mindennemű könyvkötészeti, diszműcikkben és börmunkákban.

Ima-, Énekeskönyv s más Egyházi műveket tömeges mennyiségben, versenyképes kivitelben és gyári áron.

Anyakönyveket, tartós jókötésben
Szent Bibliát és emléklapokat
különleges diszkötésben jubileumokra.

Aranykönyvek egyházak számára mely jótékony adományok nyilvántartására is alkalmas.

Kéziratok befoglalására táblákat, melyek a szöszéken vagy temetéseknel előnyösen használhatók.

Iskolák számára térképek és táblázatok felhuzását vászonra vagy papírra és ezeken kívül még számcs e szakba vágó munkát.

Szükséglet esetén bármely cikkre nézve azonnal szolgálók, — számítások a különleges munkákhoz, — mint Disztáblák, Emléklap és aranykönyveken, rajzokkal, kívánatra izletes stylusban, levéltári okmánygyártók.

Pályázat.

Alantírott, mint felügyelő lelkész tiszabecsi Bokor József uszkai betegeskedő rendes lelkész mellé, segéd lelkészt keresek s e célból pályázatot hirdetek. Fizetés káplántartási alapból 500 az az ötszáz korona: a lelkésztől 200, kettőszáz korona lakás és teljes ellátás. A fizetés havi előleges részletekben történik. Kötelesség; az összes lelkészi teendők. Az állás mihamarabb elfoglalandó. Jelentkezés megfelelő okmányokkal nálam július 25-ig.

Kispalád, u. p. Nagypalád Szatmár-megye
1900. július 7.

Nagy Elek
ref. lelkész.

Pályázat.

A danesházai református kántor-tanítói állásra. Javadalma: Két szoba, konyha, kamarából álló lakás a szükséges melléképületekkel és kerttel. 11 hold (1200 négyszögölével) föld, melynek adóját az egyház fizeti, készpénz és egyházkerületi szabályzat szerint meghatározott stóla. Összes értékben hivatalos becslés szerint 800 korona.

Korpótlék és 1000 koronáig a fizetésekiegészítés államsegélyből kérve.

Kötelessége: az I—VI. vegyes iskola és az ismétlődő iskola vezetése, a prespeteri jegyzői teendők végzése, a kántori teendők teljesítése, faiskola kezelés és lelkész akadályoztatása esetén annak helyettesítése.

Pályázati kérvények augusztus hó 9-éig beadandók. A megválasztott tanító köteles állását szeptember 1-én elfoglalni.

Danesházán, 1908. július 7. u. p. Bihar-Torda.

Ballay Aladár
ref. lelkész.

Tartalom-jegyzék: Dávidházy János imája. Alea jacta est. Dr. Ferenczy Gyula. — Wekerle a szegénypadon. Sütő Kálmán. — Van-e szüksége a lelkésznek jogi ismeretekre. Csutoros Albert. — Egy angol rópiratról. Gyenge János. — A „Protestáns Szemle” „Mitrovics papi dolgozatairól”. — Rendkívüli egyházkerületi gyűlés. — Különfélek.

Felölös szerkesztő: DR. FERENCZY GYULA.

MÜHLE VILMOS

cs. és kir. udvari szállító

TEMESVÁR.

Mag-, Növény-, Rózsa- és Fa-Nagytenyészetek.

(Növelési terület 94 hold.) Világkivitel

A legjobb magvak. A legnemesebb csemetefák. A legszebb diszfák,

== cserjék, rózsák, fenyők. ==

Kertészeti kézikönyv dilettánsoknak.

Dus főárjegyzék ingyen

Orgona - Harmoniumok

A gyönyörű hang, melyet a világhírű és elismert legjobb gyártmányú amerikai rendszernek elmés szerkezete elővarázsol, ön-magának zeng dicséretet. 65 forinttól minden árban kapható.

Első magyar — villamos erőre berendezett — hangszergyár.

Stowasser J. cs. és kir. udvari hangszergyáros, a m. kir. zene-akadémia, színházak, művészek stb. szállítója

BUDAPEST, II., Lánchid-utca 5.

Továbbá ajánlja saját gyárában készült, elismert legkiválóbb minőségű összes huros-, vonós- és fuvó-hangszereit, szakértői és feltétlen szolid árak mellett.

Hangfokozó-gerenda

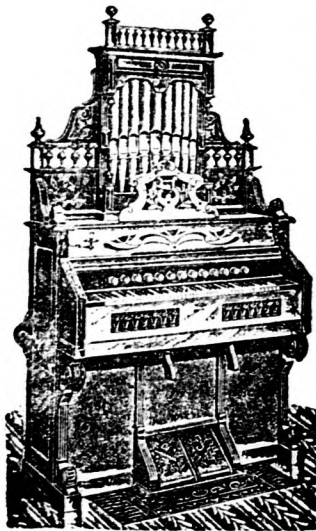
mely által bármely hegedű, gordonka beillesztése után sokkal jobb, erősebb és lágyabb hangot nyer. (Biztos siker.) Hegedűbe hangfokozó-gerenda 4 frt. Kezesség minden egyes hangszernél.

Legnagyobb gyár és raktár.

Saját találmányú (Rákóczi) Tárogató; általában elismert legjobb, mely tökéletes solo hangszerré általam konstruáltatott iskolával 35 forinttól feljebb.

Az összes hangszerek javítása különleges, szakzerű pontossággal, jutányos árban; kezesség minden egyes hangszernél. Árjegyzék minden egyes hangszerről külön, kívánatra bérmentve küldetik.

— Kivitel nagyban és kicsinyben.

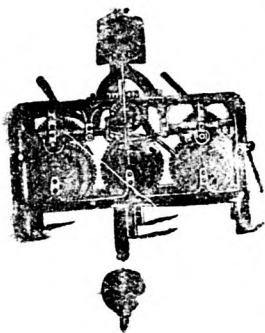
Löfkovits Arthur

órák, ékszerész üzlete Debrecen, Piac-u.

Egyházi készletek, keresztelő edények, urasztali poharak, tányérok, kannák alkalmi ajándékok nagy raktára.

A református egyházak szállítója.

Toronyórák

palota-, városházi-, gyári- és lak-tanya berendezését a legelőnyösebben eszközli

Mayer Károly utóda
Müller János
első magyar óragyár

gőzerő berendezéssel
Budapest, VII., Csömöri-u.
50. saját házban.

Képes árjegyzékek és költségvetések bérmentve.

Lukács Vilmos és Testvére

Hatvan-utca 5.

Tető fedési vállalat Eternit aszbeszt cement palával. Aszfalt lemezek egyszerü és kettős ragasztott fedés Facement tetők készítése. Mindennemü beton és cement munkák. Portland és román cement.

Telefon 308.

A magyar védőegyesület 340—42. számú védőtáblái.

Erős takarékos konyha
tüzhelyek edények

mosó facsaró és mángorló

gépek raktára.

Sesztina Lajos

vaskereskedésében

DEBRECEN, Piac-u. 23

Hajdumegyei Népbank

mint szövetkezet.

Ötödik évtársulatát 1908. január elsején nyitotta meg melybe tagok bármikor beléphetnek.

Az intézet tagjainak száma rövid négy évi fenállása alatt 4200-re emelkedett, a kik 16,000 törzsbetétre több mint 800,000 koronát fizettek be, mely összeg az évtársulat tartama alatt 2500,000 korona tőkének felel meg.

A vidéki tagok befizetését megkönnyítjük azáltal, hogy a pénz beküldésére postatakarékpénztári befizetési lapokat díjtalanul adunk.

A törzsbetétek eddig megállapíthatólag 6/-ot jövedelmeznek.

Kölcsönöket a hétbármelyik napján utólag fizetendő legolcsóbb kamat mellett folyósít.

Minden 10 korona kölcsön heti 50 fillérréval visszafizethető, melyben a kamat is befoglaltatik, tehát külön kamatot nem kell fizetni.

Kölcsönöket adunk: 1. A befizetett összeg $\frac{9}{10}$ erejéig kezesség nélkül. 2. Kezességi kölcsönöket egy vagy több elfogadható kezes jóállása mellett, még azon esetben is, ha azok nem szövetkezeti tagok. 3. Jelzálog kölcsönöket ingatlanokra való bekebelezés mellett. 4. Zálog kölcsönöket biztosítékul elfogadható értékekre.

Jelentkezések az ötödik évtársulatba való belépésre vagy kölcsön iránt, bármely nap délelőtt vagy délután az épület helyiségében Piac-utca 69. szám, az Ipar- és keresk. kamara épületében eszközölhetők.

Dr. Révi Nándor,
jogtanácsos.

Dr. Brukner Ernő,
elnök.

Ügyvezető választmány:

Dr. Ferenczy Gyula,
elnök.

Hegedüs Sándor.

Grósz Nagy Ferencz.

Baktai EGRY FERENCZ

== harangöntő ==
Kis-Gejőcz, Ungmege.

A milleniumi kiállításon kitüntetve.

Hódmezővásárhelyen 1904-ben
== arany oklevelet nyert. ==

Ajánlja
harangöntő
műhelyét.

mely a legrégebb és a legjobb hírnevű az országban Teljes szavatosság mellett, szállit

harangokat

bármely súlyban, nemetszőket feltétlenül visszavesz, a költségeket visszatéríti Árjegyzéket hármentesen küld.

Nagyon sok előismerő irat.

Novotny Antal

harangöntőde és
vasharanglábgyár

Temesvár - Gyárvaros.

Ajánlja magát több évi szavatolás mellett régi harangok újraöntésére, valamint új harangok és teljes harangcsoporthoz elő meg határozott hangok utáni elkészítésére. Különösen ajánlja saját találmányu új modern atlyukasztott

harangjait

melyek felső részükön a hege-düéhez hasonló alakú nyílásokkal vannak ellátva és azért erősebb, terjedelmesebb és mélyebb hang-

guak, mint régi modoruak. Ily szerkezetű 327 kgros harang hangban egyenlő 467 kgros régi modoru haranggal. Ajánl továbbá fogatható vertvas-koronákkal, régi harangok lyetnekkel való újra szerelését és vertvas-harang állványokak. Költségvetések és képes árlapok díjmentesen szolgáltatnak. -- Az 1896 orsz. kiállításon milleniumi nagy éremmel kitüntetve.

A „Neumann M.” cég debreceni áruházáról.

NEUMANN M.

cs. és kir. udvari szállító

Debrecen. Fő-tér, a magy. kir. postával szemben.

Áruházában levő mindennemű öltönyök, színre, minőségre és olcsóságra nézve első helyen állanak.

Kizárólag csak a tulajdonát képező eredeti modelljeiszerint készült férfi- fiu- és gyermekruhák vannak raktáron.

Minden darab saját műhelyében, személyes felügyelete alatt készül.

Az ország minden nagyobb városaiban hatalmas fiók-telepek.

Alapított 1845-ben.

Mérték szerint külön osztály

ALAPÍTOTT 1845-ben.